

*Стрільчук Ю. І.**аспірантка кафедри банківської справи
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Використання концепції біхевіоризму в управлінні банківським кредитуванням населення

Банківське кредитування як один із провідних напрямків банківської діяльності на будь-якому етапі розвитку економіки підпадає під вплив невизначеності та ризику. У відносинах між банком-кредитором та населенням, особливо в умовах фінансової кризи та посткризовий період, значну роль відіграють рішення економічних суб'єктів та поведінково-психологічні фактори, які впливають на прийняття таких рішень. Тому у процесі управління банківським кредитуванням населення можуть бути використані основні постулати біхевіоризму. Теорія біхевіористичних фінансів набула широкого розповсюдження у розвинутих країнах. Основними її представниками виступають такі вчені як Дж. А. Акерлоф, лауреати Нобелівської премії Г. Беккер та Д. Канеман, М. Ісаакман, Дж. Ю. Стігліц, Р. Шиллер та інші. У вітчизняній економічній думці значний вклад у розвиток парадигми біхевіористичних фінансів належить таким вченим як О. О. Терещенко, І. Б. Івасів, В. В. Зимовець, О. А. Островська, А. Д. Чернявський та інші.

Зміст біхевіористичних фінансів розкривається такою їх дефініцією: напрям фінансів, який досліджує вплив інформації на поведінку учасників ринку капіталів за різних рамкових умов із метою прогнозування поведінки учасників фінансових відносин та управління нею[2]. Біхевіористичні фінанси вивчають значення та дію різних психологічних чинників у відносинах між економічними суб'єктами. Біхевіористичні корпоративні фінанси можна виділити як окремий підрозділ біхевіористичних фінансів, котрий вивчає процеси прийняття фінансових рішень на корпоративному рівні з урахуванням

психологічних і ментальних особливостей учасників фінансових відносин[2]. Отже, основні принципи біхевіоризму можуть бути застосовані як на макро-, так і на мікрорівні.

Відносини між кредитором та позичальником передбачають виникнення конфліктів інтересів згідно з концепцією відносин «принципал-агент», а також ускладнюються наявністю асиметрії інформації, що може призвести до понесення банком втрат внаслідок прийняття надмірного ризику, погіршення якості кредитного портфеля у тих випадках, коли позичальник подає недостовірну або неповну інформацію. З іншого боку негативні наслідки асиметрії інформації мають місце у разі некоректного оприлюднення банком умов кредитування, що впливає на можливість позичальника здійснити вибір банку-кредитора. Тобто, у таких ситуаціях вступає в дію механізм «зворотного відбору», представлений у роботі Дж. А. Акерлофа «Ринок «лимонів» [3]. Дж. Стігліц стверджував, що ринок не завжди може забезпечити необхідну кількість інформації, тому держава повинна розробляти нормативні документи, що обов'язують суб'єктів ринку розкривати певну інформацію [4]. Повнота і достовірність інформації, яку споживач отримує на ринку банківського кредитування населення залежить не лише від кредитора, а й значною мірою від вимог регулятора щодо оприлюднення банком необхідних даних стосовно його фінансового стану в цілому, реальної відсоткової ставки за кредитами, вимог до позичальників тощо.

Одним із способів усунення негативних наслідків асиметрії інформації для банку з метою зниження кредитного ризику є співпраця банків з кредитними бюро, доцільність якої доведена зарубіжною практикою банківського кредитування населення. В Україні в цьому напрямку відбулися певні зрушення, проте взаємодія банків та кредитних бюро потребує подальшого удосконалення та оптимізації, у тому числі, на нашу думку, створення єдиного бюро кредитних історій.

Слід зазначити, що у процесі банківського кредитування населення конфлікт інтересів виникає не лише у відносинах між банком та

позичальниками, а й між іншими парами «принципал-агент», такими як керівник підрозділу та кредитні працівники, топ-менеджмент та керівник кредитного департаменту, власники банку та топ-менеджмент тощо, що може також негативним чином вплинути на ефективність роботи банку у даному напрямку. Помилки менеджерів та інвесторів часто виникають у зв'язку з наявністю асиметричного розподілу інформації та обмеженості когнітивних ресурсів (розумових здібностей, необхідних для виконання різноманітних дій з обробки інформації), а також під впливом емоцій [1]. Прийняття нерациональних рішень працівниками спричинене асиметричним розподілом інформації та конфліктом інтересів. Одним із способів вирішення даної проблеми є використання контролінгу поведінки персоналу. Завданням контролінгу поведінки є розробка такої системи мотивації, яка стимулюватиме менеджмент і персонал до максимізації показників результативності діяльності як окремих центрів відповідальності, так і компанії загалом [2].

Отже, використання основних положень біхевіоризму дає змогу підвищити ефективність управління процесом банківського кредитування населення завдяки оптимізації ризиків та формування більш якісного кредитного портфеля.

Список використаних джерел:

1. Островська О. А. Концепція біхевіористичних фінансів у подоланні кризи реального сектору економіки України / О. А. Островська // Науковий вісник НГУ. — 2013. — № 5. — С. 139 – 146
2. Терещенко О. О. Контролінг поведінки в концепції біхевіористичних фінансів / О. О. Терещенко // Фінанси України. — 2011. — № 10. — С. 104 – 116
3. Akerlof G.A. (1970) The Market for “Lemons”: Quality Uncertainty and the Market Mechanism // The Quarterly Journal of Economics. — Vol. 84.
4. Stiglitz J. E. (2000), Economics of the Public Sector, 3rd ed., W.W. Norton & Co, New York.